

ב"ה

פרשת לך לך

ונמלתם את ערלת בשרכם

בראשית יז, יא.

רק שותף יכול לחוות דעה

ידועה הקושיא¹ - שכבר הובאה במדרש, אבל עכשיו היא נשאלת על כל צד ושעל: אם רצונו של הקב"ה שיהודי יתנהג כפי שכתוב בשולחן-ערוך, על פי התורה והמצוה - למה מערים עליו ריבוי קשיים?!

הרי כל יהודי רוצה למלא רצונו של הקב"ה, ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולהתנהג על פי השולחן-ערוך, וכפי שפוסק הרמב"ם² בנוגע לכל אחד מישראל, שלולי זה ש"יצרו . . . תקפו", "מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצות וכו'", ואם כן, למה מעמידים בפניו כמה קישויים והעלמות והסתרים, שיצטרך להתייגע עליהם, ועד לאופן ד"בכל מאדך"³, שהוא ענין של מסירת נפש?!

וקושיא זו הובאה כבר במדרש⁴ בנוגע למצוה הראשונה שניתנה לבני ישראל - מצות מילה: "פילוסופוס אחד שאל . . . אם חביבה היא המילה, מפני מה לא נתנה לאדם הראשון" (כלומר מפני מה לא נולד מהול)?

ועל זה השיבו לו: "כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשיה, כגון . . . התורמוסים צריך למתוק . . . אפילו אדם צריך תיקון", והיינו, שמלכתחילה נברא העולם באופן שתהיה ליהודי אפשרות להיכנס ל"שותפות" כביכול עם הקב"ה.

¹ ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 142 הערה 26. וש"נ.

² הל' גירושין ספ"ב.

³ ואתחנן ו, ה.

⁴ ב"ר פי"א, ו (ובפרש"י).

ועל דרך זה בנוגע לעבודת כל אחד ואחת: כשנתקלים באיזה קושי, ומיד בא היצר שמצד השמאל, יצר הרע, בטענה: הרי אתה מאמין באמונה פשוטה שהקב"ה הוא בעל הבית בכל פרט ופרט בימינו אלו בכל מקום ומקום, ואם כן, איך יתכן דבר והיפוכו - שהקב"ה רוצה שתקיים מצוה פלונית, ואף על פי כן, עליך להתייגע כו' כדי שתוכל לקיימה?! - צריך לדעת, שהטעם לזה הוא לא בגלל ש"עצם הטוב" רוצה חס ושלום לייסר יהודי, וכיוצא בזה, אלא אדרבה: דוקא מצד היוקר של בני ישראל שרצונו של הקב"ה שתגיע להם תכלית השלימות, ומצד היוקר של תורה ומצוות - רוצה הקב"ה ליתן ליהודי אפשרות שקיום המצוה לא יהיה באופן ד"אשר נאכל במצרים חנם"⁵ כמבואר בזהר⁶ שבסטרא דלעומת זה נותנים "חנם", מה שאין כן ענין של מצוות רוצה הקב"ה שיהיה (לא "חנם", אלא) דוקא בכסף, דוקא מתוך השתדלות כו', שאז מרגיש האדם שזהו ענין שלו, ועל דרך זה בנוגע ללימוד התורה - שכדי שיהודי יגיע לידיעה אמיתית בתורה, באופן ד"מצאת" - קישר זאת הקב"ה עם "יגעת" דוקא, וכדברי הגמרא במסכת מגילה⁷: "יגעת ולא מצאתי אל תאמין" - לא תתכן כזו מציאות! הקב"ה לא היה מניח ליהודי להתייגר אלא בשביל תכלית נעלה ביותר - שלאחרי שהתייגע ("יגעת") בגלל שהקב"ה הורה שצריך להתייגע בתורה, אזי יהיה "נשכר" לא רק לפי ערך יגיעתו, אלא באופן של מציאה ("ומצאת"), כדברי הגמרא במסכת סנהדרין⁸, שמציאה היא אחת משלושה הדברים ש"פאין בהיסח הדעת", והיינו, שידיעת התורה תהיה אצלו במדה כזו שאי אפשר לבוא אליה על ידי דעת, כי אם על ידי "היסח הדעת", אלא שבשביל זה יש צורך ביגיעה מצדו.

ומזה מובן, שהעובדה שיש קשיים בהשגת דבר טוב בכלל, ובפרט בעניני תורה ומצוות, אינה דבר מקרי שהיה יכול גם להיות באופן הפכי; לולי זאת היה חסר בשלימות הטוב הנשפע למקבל הטוב, כיון שהיה רק "מקבל", ואילו עכשיו, כשיש השתדלות מצד האדם, נעשה "שותף" בטוב שמקבל, ועד שנעשה בדרגת מצוה המצוה ונותן התורה, כביכול.

אמנם, ענין זה אינו באופן שמוכרחים להתייגר חס ושלום ביגיעה עצומה, אלא כפי שלמדים מסיפור המדרש⁹:

"מעשה בר' חנינא בן דוסא שראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר, הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות ואני איני מעלה דבר. . יצא למדברה של עירו וראה שם אבן אחת. . ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים

⁵ בהעלותך יא, ה. וראה ספרי ופרש"י עה"פ.

⁶ ח"ב קכח, א.

⁷ ו, ריש ע"ב.

⁸ צז, א.

⁹ קה"ר (ובחי' הרש"ש) ושהש"ר בתחלתם. וראה גם תו"מ חנו"ע ע' 131. וש"נ.

. . זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם, אתם מעלין לי אבן זו, אמרו לו . . ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים".

ולכאורה אינו מובן: מה כבר נפעל על ידי זה ש"נתן ידו ואצבעו עמהם" - דממה-נפשך: אם בגלל הצורך ש"לא יראו פני ריקם"¹⁰ – הרי בשעה שמלאכים מעלים עבורו את האבן הגדולה, אין זו עבודה שלו, ואם כן, מצדו הרי זה באופן באופן ד"יראו פני ריקם"?

אך הענין הוא - שיש צורך שיהיה הדבר שלו על כל פנים על ידי השתדלות ב"אצבע קטנה".

ולתוספת הסברה בזה: השתדלות ב"אצבע קטנה" של בן-אדם נחשבת ליגיעה גדולה יותר מאשר חמשה מלאכים שמעלין אבן גדולה לירושלים.

ועל דרך ש"לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו"¹¹, כי אם "בדיבור פיו" - כך גם כדי להיות "שותף להקב"ה במעשה בראשית" אין צורך שיהיה דוקא "עמל" ו"יגיעה" כפשוטם, עד שישחירו פניו רחמנא ליצלן, אלא די "בדיבור פיו".

אבל ענין זה צריך להיות כמו דיבור פיו של הקב"ה, כביכול, שהם ה"עשרה מאמרות" שבהם "נברא העולם"¹² שנאמרו בהתחלת התורה - שעל זה נאמר בגמרא במסכת שבת¹³: "אנא נפשי כתבית יהבית", כפירוש הבעל שם טוב¹⁴ שהקב"ה הכניס את עצמותו ("נפשי") בכתיבת התורה ("כתבית"), ונתנה "יהבית" לבני ישראל; ועל דרך זה בנוגע לבני ישראל – שהיגיעה וההשתדלות בדיבור פיו צריכה להיות באופן שמכניס בזה את עצמותו ("אנא נפשי"), ואז הנה אפילו כשהשתדלות היא קטנה בכמות, הרי כיון שנעשית "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", הרי זה נחשב שנותן אותו חלק כפי שנותן בורא מעשה בראשית כביכול, כך, שהם שני שותפים, ובתור "שותף" ביכלתו לחוות דעה בכללות מהלך העולם.

¹⁰ משפטים כג, טו. ועוד.

¹¹ ב"ר פ"ג, ב. פי"ב, יו"ד.

¹² אבות רפ"ה.

¹³ קה, א (לגירסת הע"י).

¹⁴ ראה גם לקו"ת שלח מח, סע"ד. ובכ"מ.

וענין זה נעשה על ידי לימוד התורה באופן ש"בתורתו יהגה יומם ולילה"¹⁵, ש"נקראת על שמו"¹⁶, היינו, שנעשה בעל הבית על התורה, ועל ידי זה, הנה "בי מלכים ימלוכו"¹⁷, "מאן מלכי רבנן"¹⁸, כך, שהפסק דין שלו, בתורה הוא באופן ש"אמר מלכא עקר טורא"¹⁹, כולל גם - שנעקר היצר הרע ש"נדמה להם כהר"²⁰, כך, שמתבטל הענין ד"מפני חטאינו", ובדרך ממילא מתבטל הענין ד"גלינו מארצנו", ובאה הגאולה האמיתית והשלימה.

ובלשון הרמב"ם²¹: "הבטיחה תורה" - תורת אמת, וביחד עם זה תורת חיים, חיים בעולם הזה הגשמי והחומרי - ש"סוף ישראל לעשות תשובה", ומסיים: "ומיד הן נגאלין" - תיכף ומיד, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

קטע משיחת י"א ניסן, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"ב חוברת ב' ע' 14.

¹⁵ תהלים א, ב.

¹⁶ ע"ז יט, א.

¹⁷ משלי ח, טו.

¹⁸ ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).

¹⁹ ראה ב"ב ג, ב.

²⁰ סוכה נב, א.

²¹ הל' תשובה פ"ז ה"ה.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה